

8.11.2017

Kaupunginmuseon lausunto kunnan asukkaan aloitteesta, joka koskee Keskuspuiston alueella olevia linnoitteita

HEL 2017-008431 T 11 03 01

Kaupunginkanslia on pyytänyt kaupunginmuseolta lausuntoa kunnan asukkaan aloitteesta, joka koskee Ruskeasuon ja Pasilan/Ilmalan välisellä Keskuspuiston alueella sijaitsevia 1. maailmansodan alussa rakennettuja noin 1,5 metriä korkeita matalia maasta ja kivistä rakennettuja rintavarustuksia. Ne ovat kunta-aloitteen mukaan vaarassa kadota lisääntyvän virkistyskäytön takia. Mm. maastopyöräily, kävely, oleskelu ja koirien ulkoilutus kallioilla ja valleilla ovat maastoa kuluttavia tekijöitä. Kunta-aloitteessa toivotaan Helsingin kaupungin yhteistyössä kaupunginmuseon, Museoviraston, aktiivisten asukasyhdistysten, kotimaisten ja mahdollisesti venäläisten asiantuntijoiden kanssa tutkivan ja kunnostavan alkuperäiseen malliin tai mahdollisimman lähelle oletettua alkuperäistä mallia yhden jäljellä olevista linnoitteista tai sen osan ja merkitsevän infotaululla tietoja tästä puolustuslinjasta.

Vanhan Ruskeasuon ja Länsi-Pasilan alueella Keskuspuistossa sijaitsee kuusi ensimmäisen maailmansodan aikaista puolustusasemaa. Sodan alkuvaiheessa vuonna 1914 nopeasti rakennetut maalla peitetyt kivivallit sijaitsevat korkeampien kallioisten mäkien yläosissa torjuntasuuntien mukaisesti länsi-, luoteis- ja pohjoisrinteillä 15-50 metrin pituudelta. Vallit kohoavat rintapuolelta katsottaessa yleensä mäen reunaa myötäileväksi, ruohottuneiksi tai muuta aluskasvillisuutta kasvaviksi rinneiksi. Valleissa on sisäpuolella poikittaisia lyhyitä valleja, traversseja, jotka suojasivat sivusuunnassa kiväärimiehiä sirpaleita. Samoin niissä on joitakin kivillä tuettuja tulasemasyvennyksiä. Muissa vuoden 1914 kohteissa on tavattu sisäpuolella vaihtelevan korkuista ladottua kiviseinää tai kivistä ladottuja ampumatasoja, jotka ovat voineet jäädä täällä valleista valuneiden maiden alle. Kiviä näkyy Ruskeasuon tukikohdissa tällä hetkellä vain vähän. Tämän tyyppisten maanpäällisten vallirakennelmien rakentamisesta luovuttiin vuoden 1914 lopussa. Sodan alussa saatujen kokemusten perustella linnoitteet pyrittiin rakentamaan maan alle, jossa ne olivat paremmassa turvassa tykkituloelta. Useimpien puolustusasemien vieritse ja yhden läpi kulkee vanha yhdystie, joka on nykyisin ulkoiluväylä.

Valleja ei ole koskaan dokumentoitu perusteellisesti. K-E. Löfgren on tutkinut niitä 1970-luvun alussa, mutta hänen muistiinpanotiedot ovat näistä kohteista erittäin puutteelliset. Vain osista asemista on tehty

8.11.2017

hahmotelmaa kantakarttaan ja mainittu muutama sana kunnosta. Osaa Ruskeasuon linnoitteista hän ei ole huomionnut. Helsingin rakennusviraston vuoden 1995 linnoitteiden inventoinnissa Sirkku Laine ei käsittele niitä tarkemmin eikä niitä mitattu silloin. Museoviraston muinaisjään-
nösrekisterissä niistä on tarkemmat kuvaukset.

Kunta-aloitteen toteuttaminen vaatisi kyseisten kohteiden inventointia, jolloin maan pinnalla erottuvat osat dokumentoitaisiin mittaamalla. Jokin rajattu kohta voidaan tutkia tämän jälkeen arkeologisella kaivauksella, jolloin saadaan tarkempaa tietoa vallin rakenteesta. Vuonna 2015 tutkittiin Ruskeasuolla Mannerheimintien länsipuolella ja vuonna 2016 Käpylässä vastaavanlaisia valleja. Yhdessä vallissa oli kivistä kasattu rintamuuri, joka tuki leveä maavalli. Suurimmassa osassa oli vain kivi-
hiekkavalli ilman selviä kivrakenteita. Jos kaivauksessa löytyisi kivinen rintavarustus se voitaisiin jättää esille, mutta muilla tavoin ei voida rekonstruoida vallia eikä ainakaan koko puolustusaseman alueella. Kunta-aloitteessa toivotaan valleja kunnostettavan kirjalähteessä näkyvän kuvan mukaan. Kyseessä on kuitenkin vuodesta 1915 lähtien maanpinnan alapuolelle rakennetun betonoidun tai harkkokivisen taisteluhaudan kuva, jollaisia nyt käsiteltävät vallit eivät ole olleet. 1. maailmasodan linnoitteiden eri rakenteista on aikakauden venäläisissä ja suomalaisissa pioneerioppaissa runsaasti kuvia. Mitään ratkaisevaa uutta tietoa uusilla arkistotutkimuksilla ei ole saavutettavissa.

Kaivausta tärkeämpää olisi vesakkojen poistaminen vallien päältä ja lähiympäristöstä sekä muutamissa kohteissa vallien luona olevien roskien (patjoja, kenkiä, lasia) poissiivoaminen. Kaupungin tekemän alku-
raivauksen jälkeen olisi tärkeätä niiden jatkuva hoito. Tähän voisivat osallistua mm. paikalliset asukasyhdistykset tai koulut adoptoimalla tukikohtia hoidettavakseen kaupunginmuseon Adoptoi monumentti –projektin kautta. Kaupunginmuseon laatimien hoito-ohjeiden mukaan tehtävä kasvillisuuden poisto ja siistiminen parantaisivat kohteiden säilyvyyttä, näkyvyyttä ja saavutettavuutta, jolloin niistä pääsisivät nauttimaan muutkin.

Muutaman opastaulun pystyttäminen edellä mainitun ulkoilutien varteen helpoiten saavutettavien tukikohtien lähelle toisi ne ymmärrettäviksi kulkijoille. Kohteille ei johda nykyisellään hoidettuja polkuja ja osa on myös mäen jyrkkyyden takia vaikeasti tavoitettavia. Suurempaa polkuverkastoa kohteille ei ole tarve rakentaa.

Kaupunginmuseon strategisista painopisteistä ovat kaupunkilaisten kanssa yhdessä tekeminen ja vapaaehtoistoiminnan kehittäminen. Arkeologisten kohteiden pitkäjänteinen hoito tai vain yhden päivän siivoustalkoot, ovat molempia osapuolia rikastuttavaa yhdessä tekemistä,

Helsingin kaupunki

Kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala
Kulttuuripalvelukokonaisuus
Kaupunginmuseo
Kulttuuriperintöyksikkö
Kulttuuriympäristötiimi,
kulttuuriympäristöpäällikkö

Lausunto

3 (3)

8.11.2017

jolla on myös paikallista identiteettiä vahvistava vaikutus. Kyse on oikeastaan yksittäisten kohteiden hoidon lisäksi myös laajemmasta tavoitteesta herätellä kaupunkilaisia huomaamaan oma lähiympäristönsä ja arvostamaan sen ajallisia kerrostumia.

Kaupunginmuseo puoltaa kunta-aloitetta edellä esitettyjen huomautusten mukaisesti. Kaupunginmuseolla itsellään ei ole osoittaa varoja vallien dokumentoimiseen, arkeologiseen kaivaukseen, info-tauluihin tai muuhun rakentamiseen, vaan ne olisi tehtävä yhteistyössä kaupungin muiden toimialojen kanssa.

Lisätiedot

Markku Heikkinen, tutkija, puhelin: +358 9 310 71552
markku.heikkinen(a)hel.fi

Sari Saresto
kulttuuriympäristöpäällikkö